

kijk op het noorden

signaleert economische, trendy, culturele en toeristische ontwikkelingen in het noorden

8

Word duurzaam ondernemer met Koploper-project

Nesciopark, uniek bedrijventerrein in Haren

16

46

Kansen voor toerisme in Noord-Nederland

Koplopers kiezen voor duurzame toekomst

Ondernemers hebben steeds meer hart voor duurzaamheid. Net als consumenten. De duurzame ondernemer is de ondernemer van de toekomst. Maar hoe word je duurzaam ondernemer? Door mee te doen aan het Koploper-project. Daar leer je in een netwerk van collega-ondernemers hoe dat gaat.

Zes jaar geleden werd in Friesland het Koploper-project opgestart. De afgelopen jaren deden meer dan 300 bedrijven en gemeenten eraan mee. Ook in Groningen zijn de eerste initiatieven op gang gebracht. Ada Kruijter, oprichter en eigenaar van Circulair Actief, is een van de aanjagers van het project. Ze vertelt: 'Het idee is om mkb-bedrijven verder te brengen met duurzaam ondernemen. Grote bedrijven kunnen dit best zelf omdat ze specialisten in dienst hebben. Het Koploper-project helpt mkb-ondernemers die willen verduurzamen, maar geen tijd hebben hierop te focussen. Vaak zijn ze al bezig, bijvoorbeeld met energiebesparing. Maar duurzaam ondernemen omvat meer. Duurzame ondernemers gaan voor investeren in planet, people en profit: de wereld, mensen en bedrijven worden daar allemaal beter van. Goed voor mens en milieu, hoor je weleens. Of: goed voor milieu en portemonnee. Dat is ook zo. In netwerken van vijf tot vijftien bedrijven helpen wij onderne-

Marten Wiersma:
'We willen vaart zetten en daarom zijn we aangehaakt bij het Koploper-project'

Aannemer Wiersma Aduard BV is een allround bouwbedrijf voor zowel nieuwbouw als verbouw, uitbreiding en renovatie. Er werken vijf vaste medewerkers.

mers in één jaar tijd hoe ze duurzaam kunnen ondernemen. Per gemeente of regio vormen we zo'n project.'

In verschillende Friese en Groningse gemeenten zijn de afgelopen jaren Koploper-projecten opgestart. Gemeenten en ondernemersverenigingen speelden daarbij een belangrijke rol. Vaak is de gemeente initiatiefnemer. Een Koploper-project is altijd regionaal ingestoken omdat ondernemers elkaar dan vaak al kennen. Dat werkt makkelijk. Kruijter: 'Het begint met een startbijeenkomst, begeleid

door een adviseur, waarbij de deelnemers kennismaken en het doel en de uitvoering van het project bespreken. Daarna lichten adviseurs de bedrijven door op het gebied van duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Naast de bedrijfsvoering komen ook de producten en diensten aan de orde. In

de bedrijfsanalyse zijn de CO₂-voetafdruk en de milieuprestaties van de Milieubarometer te zien. Aan de hand van de analyse stelt de ondernemer met feedback van de adviseur een maatregelenplan op. De ondernemer bepaalt zelf wat hij concreet gaat doen. In de loop van het jaar wisselen de deelnemers kennis, ervaringen en ideeën uit. In een Koploper-symposium sluiten ze het Koploper-jaar af en presenteren de resultaten voor een breder publiek. Maar dan begint het pas écht: het doorvoeren van nieuwe maatregelen en anticiperen op trends en ontwikkelingen.'

In februari startte in de gemeente Zuidhorn zo'n Koploper-project. 'Vanuit de gemeente hebben wij het project geïnitie-

Ada Kruijter:

'De wereld, wij mensen en de bedrijven worden er allemaal beter van'

Jack Hoekstra:

‘We liepen al met ideeën rond over duurzaam ondernemen, maar hadden hulp nodig’

eerd’, vertelt wethouder Duurzaamheid & Milieu van de gemeente Zuidhorn, Henk Bakker. ‘Duurzaamheid is meer dan energie besparen en de afvalstroom beperken. We willen voor de lange termijn een houdbare samenleving. We geven daarom als gemeente het goede voorbeeld, bijvoorbeeld met zonnepanelen en groen gas, en stimuleren burgers en ondernemers om ook duurzaam te gaan. De gemeente participeert in het project, evenals de Gebiedscoöperatie Westerkwartier. Studenten helpen in het kader van hun afstudeeropdracht de ondernemers met het uitvoeren van hun plannen.’

We zijn te gast bij een van de deelnemers, Fruitteeltbedrijf Oudebosch. Veel deelnemers

zijn benaderd door de gemeente of de Ondernemersvereniging Zuidhorn. Zo ook Stukadoors- en Afbouwbedrijf Elting BV. ‘We deden al aan duurzaam ondernemen’, vertelt directeur Jan Elting. ‘Zo rijden twee van onze auto’s op aardgas en werken mee aan het MOSA Take back project waarbij snijresten en afval van tegels worden gerecycled voor het productieproces van MOSA. Door het gebruik van een op maat gemaakt online projectstelsel met tablets besparen we op personeelskosten, papier en brandstof. Maar we willen verder want we kunnen niet doorgaan met het verknoeien van onze wereld.’ Jack Hoekstra van Hoekstra Bouw in Noordhorn, vult aan: ‘We zijn benaderd door de gemeente. We liepen al met ideeën

Hoekstra Bouw uit Noordhorn is een allround bouwbedrijf voor zowel nieuwbouw als verbouw, uitbreiding en renovatie. Er werken 25 vaste medewerkers.

rond over duurzaam ondernemen, maar hadden hulp nodig. We wekken onze energie al zelf op en doen aan afvalscheiding. Maar we willen meer.’ Marten Wiersma, directeur van Aannemer Wiersma Aduard BV, constateert dat er vooral wordt gepraat over duurzaam ondernemen, door overheden, ondernemers en consumenten. ‘Maar het gaat zo langzaam. We zijn al jaren bezig met duurzaam ondernemen, hebben al een Milieubarometer en hebben een aardbevingsbestendige nul-energiewoning ontwikkeld.

Ook zijn we bezig met LED-verlichting en zonnepanelen. We willen vaart zetten en daarom zijn we aangehaakt bij het Koploper-project.’ Eddy Top, directeur van Top Milieuservice, sloot zich aan tijdens een vergadering van de ondernemersvereniging. ‘Ik was meteen enthousiast omdat ik duurzaam ondernemen onvermijdelijk vind, maar er nog veel te weinig van weet. Ik hoop in het Koploper-project veel te leren.’ Jon Kuiper, directeur van Koopman Logistic Group, refereert aan het duurzaamheidsbeleid van zijn bedrijf en aan de opdrachtgevers die het bedrijf sturen in de richting van duurzaam ondernemen. ‘We zijn al heel ver, maar duurzaam ondernemen is nooit af. Het Koploper-project geeft ons nu impulsen en biedt ons de mogelijkheid om onze binding en band met de regio te versterken.’ Ook Mechelsen Oldehove was al op weg naar het verduurzamen van het bedrijf toen het Koploper-project zich aandeed. Kwaliteitsmanager Jan Rosema: ‘We hebben onze

Jan Elting:

‘We kunnen zo niet langer doorgaan met het verknoeien van onze wereld’

Stukadoors- en Afbouwbedrijf Elting BV in Aduard levert stucwerk, spackwerk, tegelwerk en vloeren in opdracht van woningcorporaties, particulieren en aannemers.

Yvonne Elting:

‘Inkopen bij bedrijven die duurzaam ondernemen ook handen en voeten willen geven’

papierwinkel teruggebracht en zonnepanelen geplaatst die meer opleveren dan we verbruiken. Ook hebben we LED-verlichting geplaatst. Onze medewerkers betrekken we overal bij. Toch is het nooit genoeg; daarom hebben we ons aangesloten bij het project.'

Toen Jan van Woudenberg een uitnodiging kreeg om mee te doen aan het Koploper-project, aarzelde hij niet lang. 'Ons bedrijf doet al lang aan duurzaam ondernemen. Ik vind het belangrijk dat we geen troep achterlaten voor onze kleinkinderen. Duurzaam ondernemen levert ons voordelen op. We zijn al zelfvoorzienend wat elektriciteit betreft. De volgende stap is tijdelijke warmte- en koudeopslag in de bodem als de zonnepanelen produceren om zo nóg meer rendement uit onze energiehuishouding te halen. Ook zijn we tientallen jaren geleden begonnen met het terugdringen van kunstmest en bestrijdingsmiddelen. We zetten ons in voor een gezonde bodem. Ten slotte besparen we op energie bij mobiliteit omdat we een korte lijn naar onze consument hebben. Ik verwacht dat we in dit project veel zullen leren. Buiten je eigen bedrijf kijken, is altijd inspirerend.' Hummel Tuintotaal sloot zich volgens directeur Jeroen Hummel aan bij het Koploper-project nadat de gemeente het

Eddy Top:
'Ik hoop in het Koploper-project veel te leren'

Top Milieuservices uit Noordhorn is met veertien medewerkers actief op het gebied van afvalinzameling en -verwerking.

bedrijf had benaderd. 'Ook in onze branche is duurzaam ondernemen in opkomst. Klanten vragen erom en de wet- en regelgeving gaat ook in die richting, bijvoorbeeld met het verbieden van Round Up. Los daarvan ben ik bezig met afval scheiden en energie besparen.' Eric Brands, eigenaar van Attent Supermarkt in Oldehove, las over het initiatief en meldde zich aan. 'We zijn bezig met energiebesparing en streven naar energieneutraal. Vooral op het gebied van koeling liggen kansen. Koploper-consumenten vragen steeds meer naar verantwoorde producten en willen geen plof- maar een scharrelkip. Maar het gaat langzaam. Toch ben ik hoopvol: zo accepteren consumenten het verdwijnen

Jon Kuiper:

'Het Koploper-project geeft ons nu impulsen en biedt ons de mogelijkheid om onze binding en band met de regio te versterken'

Koopman Logistics (Noordhorn) maakt deel uit van Koopman Logistics Group die 900 medewerkers telt. Vanuit vestigingen in Nederland, Duitsland en België worden logistieke diensten geleverd voor de automotive- en cargo-branche.

Eric Brands:

'Koploper-consumenten willen geen plof- maar een scharrelkip'

Attent Oldehove is de plaatselijke levensmiddelen-supermarkt.

van de gratis plastic tas zonder morren. Het gaat de goede kant op!'

Nu de inventarisaties achter de rug zijn en de deelnemers van het Koploper-project weten waar hun kansen liggen komt de tijd van kiezen. Wat ga ik doen? Wanneer? Yvonne Elting van Stukadoors- en Afbouwbedrijf Elting, schetst haar ideeën: Ik denk dat we in ons wagenpark winst kunnen halen. Schonere motoren, elektrisch aangedreven voertuigen. Daarnaast wil ik kritisch kijken naar de producten die we leveren. Inkopen dus bij bedrijven die duurzaam ondernemen ook handen en voeten willen geven.'

Hiermee start de discussie over het probleem dat beslissers in aanbestedingen altijd voor de laagste prijs gaan. Je kunt wel

met een duurzame aanbieding in je bestek de aanbesteding ingaan, maar als je concurrent met 'gangbaar' goedkoper is, trek je aan het kortste eind. Wat te doen? Je meerwaarde goed kenbaar maken, dat op z'n minst. Pleiten voor meer onderhandse aanbesteding of voor het werken met kwaliteitsbestekken? 'Ik denk dat we onze opdrachtgevers ook wat moeten opvoeden', vindt Rosema. 'Ik zou zeggen: hou het klein en trap niet in het geweld van dikke rapporten. Hoe simpeler, hoe beter voor opdrachtgever en toeleverancier. Als de inhoud maar helder is.' Het is een kwestie van lange adem. Duurzaamheid is niet meer weg te denken. Het is niet de vraag óf duurzaamheid doorzet, maar in welk tempo dat gebeurt. Hoekstra: 'Zo nemen

Jan Rosema:

‘Het is het nooit genoeg; daarom hebben we ons aangesloten bij het project’

Mechielsen Oldehove richt zich met 65 medewerkers op agrarisch loonwerk, grondverzet, kraanverhuur, transport, op- en overslag, groentechnisch werk en cultuurtechnisch werk.

banken duurzaamheid al mee in de beoordeling van hun klanten: onderneem je duurzaam dan heb je een streepje voor.’ Duurzaamheid wordt zo volgens Jon Kuiper een hygiënefactor: ‘Je onderneemt duurzaam of je onderneemt niet.’

Stug volhouden, dat doet Wiersma ook. ‘We gaan investeren in LED-lampen en zonnepanelen en oriënteren ons op elektrisch aangedreven auto’s. Ik zie ook voordelen in slimme combinaties van vrachtritten en voorzie een mooie toekomst voor nul-energie woningen.’ Elting vult aan: ‘We gaan investeren in zelf energie opwekken en oriënteren ons op elektrisch aangedreven auto’s. Ook Hoekstra ziet toekomst in zulke auto’s.’

Hummel ziet geautomatiseerde verkoopsystemen voor gebruikte materialen, naast bomen en planten, opkomen: hergebruik dus. ‘Als koploper ben ik mij bewust van de noodzaak van duurzaam ondernemen. Doe ik dit niet, dan ben ik de verliezer van de toekomst.’

Brands ziet ook toekomst in het innemen van oude materialen en wil de komende vier jaar de helft van zijn energiedoelen bereiken. Nog meer ambities: Kuiper wil zijn medewerkers zover krijgen, en ze faciliteren, dat ze in hun hoofd hebben ‘Ik mag niets verspillen’. En Rosema verhuist naar een duurzaam gebouw en ingericht kantoor, zet straks drones in bij meetwerkzaamheden en ziet dat de eerste hybride grondverzetmachines hun

intrede doen. ‘De eerste slag moeten we slaan met het motiveren van onze medewerkers om tot een beter duurzaamheidsbewustzijn te komen.’ Ten slotte gastheer Jan van Woudenberg: ‘Wij gaan inzetten op het gebruik van restwarmte en op recyclebare verpakkingen. Ook gaan we investeren in LED-verlichting en in nieuwe koeling. En bezorgen in de stad gaat straks met elektrisch aangedreven autootjes.’

Gemotiveerde deelnemers dus met grootse plannen. Ze gaan zelf aan de slag, maar ook in samenwerking met andere duurzame ondernemers. Het Koploper-project biedt immers een mooi platform voor inspiratie en kruisbestuiving. Daarbij kan ondernemersdrang wel wat

overheidsdwang gebruiken. Bijvoorbeeld het verbod op plastic tasjes en de eis dat vanaf 2020 alle nieuwbouwwoningen energieneutraal moeten zijn. Beleidsmedewerker Duurzaamheid van de gemeente Zuidhorn, Leon Teeuw besluit: ‘De inventarisatieronde is nu achter de rug en de negen deelnemers zijn bezig met het schrijven van hun actieplannen. Er liggen volop kansen, zowel in de bedrijfsprocessen als in de keten voor verduurzaming van producten en diensten. En niet te vergeten in samenwerking: alleen zet je stapjes, samen maak je sprongen. Ik verwacht dat het project aanslaat en ook andere ondernemers inspireert in Zuidhorn en het hele Westerkwartier.’

Jeroen Hummel:
‘Klanten vragen erom en de wet- en regelgeving gaat ook richting duurzaamheid’

Hummel Tuintotaal in Noordhorn is met elf vaste medewerkers actief op het gebied van tuinontwerp-, aanleg en onderhoud en bestratingen. Het tuincentrum is gevestigd in Noordhorn.

Jan van Woudenberg:

‘Duurzaam ondernemen levert ons allemaal voordelen op’

Fruiteeltbedrijf Oudebosch (Niehove) produceert en verwerkt met zes vaste mensen fruit en levert rechtstreeks vanaf het bedrijf en een winkel in de stad Groningen. Daarnaast vindt levering plaats aan scholen en bedrijfsrestaurants.